

Medijsko poročanje o kriminaliteti v Sloveniji

Aleš Bučar Ručman¹

Kriminaliteta, njeni storilci in institucije formalnega družbenega nadzorstva zanimajo širšo javnost, pri čemer je vez med javnostjo (občinstvom), kriminaliteto, storilci kaznivih dejanj, delovanjem institucij preiskovanja in odkrivanja kriminalitete, pravosodnimi in kazenskimi institucijami najpogosteje vzpostavljena v medijih. Medijska realnost kriminalitete pa je konstruirana in popačena v kvalitativnem in kvantitativnem pogledu. Teoretične ugotovitve so v prispevku nadgrajene s kvantitativno in kvalitativno analizo vsebine časopisov Slovenske novice in Delo; analiza odkriva različna pristopa pri poročanju o kriminaliteti. Kriminaliteta predstavlja znatno večji odstotek vsebin časopisa Slovenske novice, ki dajejo poseben poudarek fizičnemu nasilju in zlasti skrajno nasilnim kaznivim dejanjem ter nasilju v družini. Pri poročanju o kriminaliteti se analizirana časopisa razlikujeta tudi v jeziku, ki je uporabljen v prispevkih, izboru dogodkov, uporabljenem slikovnem materialu, vsebini in obsegu naslovov, vsebini prve strani časopisa, novinarskih komentarjih itd. Ugotovljene skupne točke poročanja o kriminaliteti med obema časopisoma so poročanje o skrajnih primerih kaznivih dejanj, prevlada uradnih virov, odsotnost glasu strokovnjakov (sociologov, kriminologov), osredotočenost na nasilje, kriminaliteto, povezano z drogami, predstavljanje nacionalnih globalnih novic, spodbujanje nestrpnosti in oblikovanje predsodkov.

Gljučne besede: mediji, kriminaliteta, novinarski diskurz, kritična diskurzivna analiza

UDK: 343.3/7 : 070 (497.4)

1 Uvod

V sodobnih mediatiziranih družbah so mediji postali glavni vir informacij o dogajanju v svetu okoli nas. Če želimo biti informirani o širšem dogajanju – oziroma imeti občutek, da smo informirani –, je edini možen način, da to storimo s spremljanjem novic v medijih. Bourdieu (1998: 46) pravi, da imajo mediji *de facto* monopol nad produkcijo in distribucijo informacij v velikem obsegu. Ob tem je treba dodati, da dostop do tega monopola oziroma do medijskega (in tudi drugih) diskurzov nadzorujejo in upravljajo družbene elite (van Dijk, 1995b: 18, 2001: 356), ki s tem delno tudi nadzorujejo širšo javnost (ibid. 1996: 86). Mediji s svojim poročanjem omogočajo dostop do dogajanja, s katerim se posameznik ne bi srečal (Giddens, 1991: 84). Kot pojasnjuje teorija prednostnega tematiziranja (McCombs, Shaw, 1972: 3), mediji s svojim poročanjem usmerjajo javnost v določene vsebine in probleme, ob tem pa istočasno zapostavljajo tiste, o katerih ne poročajo. Mediji imajo ključno vlogo pri oblikovanju naše predstave o posameznih družbenih pojavih. Van Dijk (1995a; 2005) ugotavlja, da ljudje pridobimo svoje vedenje o svetu primarno iz medijev, vendar pa je napačno predpostavljati, da mediji usidrajo v nas način razmišljanja – kot je to predpostavljala teorija podkožne igle –, temveč skupaj z drugimi dejavniki

(družino, izobraževalnim sistemom, vrstniki, pomembnimi drugimi, mnenjskimi voditelji, osebnimi izkušnjami, socialnim položajem itd.) vplivajo na oblikovanje naših stališč in na našo percepcijo posameznih družbenih pojavov in družbenih razmer na splošno. Občinstvo iz medijev ne izve samo o različnih javnih dogajanjih, temveč se glede na medijsko pozornost, namenjeno določeni temi, nauči tudi, koliko pozornosti bo samo posvetilo tej temi. Teme, ki jim mediji posvečajo največ pozornosti, bodo v javnosti zaznane kot najpomembnejše (McCombs, 2004). Enako velja tudi za medijsko poročanje o kriminaliteti in za zaznavo pomembnosti odklonskih dejanj v javnosti.

Medijske informacije in vsebine se ne ustavijo pri prejemniku, temveč se širijo naprej z medosebno komunikacijo. Kot ugotavlja teorija o dvostopenjskem toku komuniciranja (Katz, Lazarsfeld, 1955/1999), so nekateri posamezniki bolj aktivni sprejemniki informacij množičnih medijev kot drugi in še pomembneje – nekateri posamezniki med medijskim občinstvom delujejo kot mnenjski voditelji in imajo ključno vlogo pri vplivanju na ostale ljudi. Raziskovalci ugotavljajo tudi, da se razpršenost informacij razlikuje glede na dogodek. Znan primer medosebne širitve novice je bila novica o atentatu na predsednika Kennedyja, za katerega je večina ljudi v ZDA izvedela v eni uri od prve medijske objave (Perloff, 1998: 192). Do velike in hitre razpršenosti novice pride lahko samo v primeru, ko ljudje novico oziroma dogodek dojemajo kot poseben, zanimiv, privlačen, pomemben, šokanten ali ekskluziven.

¹ Mag. Aleš Bučar-Ručman, višji predavatelj kriminologije na Fakulteti za varnostne vede, Univerza v Mariboru.

Če bi poskušali novice, ki izpolnjujejo te kriterije, razvrstiti v različne kategorije, bi eno od njih zagotovo predstavljale novice, povezane s kriminaliteto.

Kriminaliteta, njeni storilci in institucije formalnega družbenega nadzorstva zanimajo širšo javnost. Vzroke za to lahko najdemo v človeški želji po informiranju, še posebej o stvareh, ki nas utegnejo ogrožati. Takšno zanimanje lahko pripišemo tudi človekovi voajerski naravi, zaradi katere spremljamo tovrstne pojave z varne razdalje in se ob tem čutimo povezane z njimi. Nekateri med nami želijo pridobiti takšne informacije tudi zaradi identifikacije z eno ali drugo stranjo, vključeno v kriminaliteto, ali pa zato, ker so sami oziroma njihovi bližnji bili viktimizirani. Ne glede na motiv zanimanja je vez med javnostjo (občinstvom), kriminaliteto, storilci kaznivih dejanj, delovanjem institucij preiskovanja in odkrivanja kriminalitete, pravosodnimi in kazenskimi institucijami najpogosteje vzpostavljena v medijih. Kriminaliteta privablja pozornost ljudi in zato predstavlja sestavni element tako informativnih kot tudi razvedrilnih medijskih vsebin. V nadaljevanju predstavljamo ugotovitve raziskovalcev in oblikujemo teoretično ozadje, ki ga nato v raziskovalnem delu preverjamo in nadgrajujemo.

2 Značilnosti medijske konstrukcije kriminalitetne realnosti

Z medijskim poročanjem je lahko uresničena človeška želja po obveščeni, vendar je zagotovljen le občutek, da smo obveščeni. Izvemo le za izbrane informacije oziroma dogodke, poleg tega pa je »realnost«, ki je predstavljena v medijih, le *konstrukcija realnosti* in ne njena dejanska refleksija. Vedenje o družbenem dogajanju, ki ga posameznik oblikuje na podlagi medijskega poročanja, je zelo pomanjkljivo in lahko celo lažno. Mediji namreč niso zrcalo družbene realnosti, temveč so eden od konstruktorjev družbene realnosti (Baudrillard, 1998; Blumer in Gurevitch, 1982/2005; Bourdieu, 1998; Hall, 1982/2005; Košir, 2003; Luhman, 2000; McQuail, 1983; Poler Kovačič, 2005 itd.). Enako velja tudi za medijsko poročanje o kriminaliteti in njeno medijsko podobo.

McCombs (2004: 6) pravi, da imajo informacije, ki nam jih posredujejo množični mediji, ključno vlogo pri konstrukciji naše predstave o realnosti. V večini primerov to poteka tako, da mediji prikažejo določeno novico, ki jo ljudje že zgolj zaradi tega prikaza sprejmejo kot realnost. Bourdieu (1998: 21) imenuje to učinek realnosti, Hall (1982/2005: 70) pa govori o realnosti diskurza. Prejemniki (občinstvo) so namreč prepričani, da je medijski prikaz dogajanja predstavitev resnice, pri čemer »resničnost« informacije v percepciji ljudi zagotavlja zgolj objava te informacije (novice) v medijih. Takšno prepričanje je napačno, saj, kot navaja Luhmann (2000: 4) – s Kantovimi beseda-

mi –, »množični mediji ustvarjajo transcendentalno iluzijo«, tj. iluzijo, ki nas zavaja v našem spoznavanju resničnosti. Giddens (1991: 27) omenjene ugotovitve še nadgradi in pravi, da mediji omogočajo »vdor oddaljenih dogodkov v vsakdanjo zavest«, pri čemer se pogosto ustvari občutek »obratne realnosti«, ko imajo resnični dogodki in izkušnje manjši pomen in vpliv kot njihove medijske reprezentacije. Vse omenjeno je značilno za medijsko poročanje o kriminaliteti, kjer, kot pravi Quinney (1970/2001: 281), časopisi predstavljajo »posebno realnost« kriminalitete, ki je v številnih primerih ravno obratna, kot je realno stanje.

Kot navajajo Jewkes (2004), Pratt (2007), Roberts et al. (2003), Sketova (1991), mediji služijo kot primarni vir informacij o kriminaliteti oziroma, če ta zaključek nadgradimo s Quinneyjevo (1970/2001: 281) ugotovitvijo, so mediji eden najpomembnejših elementov pri razširjanju in konstrukciji družbene konceptualizacije kriminalitete. Pri tem je treba upoštevati ugotovitve številnih avtorjev (na primer Jewkes, 2004; Katz, 1987; Meško et al., 2000; Pečar, 1993; Petrovec, 2001a, 2001b, 2003; Pfeiffer, Windzio, Kleimann, 2005; Pratt, 2007; Quinney, 1970/2001; Reiner, 1997; Sket, 1991; Surette, 1998; Vodopivec, 1997 itd.), da je *medijska slika kriminalitete popačena* in ne odseva kriminoloških ugotovitev o obsegu, pojavnih oblikah in vzrokih kriminalitete. Novice o kriminaliteti ne omogočajo obsežnega in »statistično natančnega« vpogleda v realno sliko o kriminaliteti oziroma njenem najboljšem približku, ki ga kriminologi ugotavljajo s pomočjo analize uradnih statistik (policije, sodišč, zavodov za izvrševanje kazenskih sankcij) in s kriminološkimi raziskavami (viktimizacijskimi študijami, študijami samoprijave itd.) (Jewkes, 2004: 37; Reiner, 1997: 210; Roberts et al., 2003: 78). *Medijska slika kriminalitete je popačena tako v kvalitativnem kot kvantitativnem pogledu*. Nekatere oblike kriminalitete so v medijih zapostavljene (na primer premoženjski delikti), medtem ko so druge – tiste, ki privlačijo zanimanje občinstva – čezmerno zastopane. Če ob tem upoštevamo ugotovitve teorije prednostnega tematiziranja, lahko zaključimo, da javnost oblikuje stališča le o tistih oblikah kriminalitete, o katerih poročajo mediji. O drugih ljudje niti nimajo informacij (izjema so tiste oblike, s katerimi se srečajo osebno ali iz o njih izvejo v medosebnem komuniciranju z drugimi, ki so imeli osebne izkušnje, ali pa so o tem zasledili v medijih).

Poročanje medijev o kriminaliteti v zahodnih družbah vključuje predvsem novice o nasilniški kriminaliteti in spolnih deliktih (Eschholz, 2003: 10; Pratt, 2007: 69), dramatičnih, nenavadnih, nasilnih kaznivih dejanjih in kriminaliteti, kjer se storilec in žrtev ne poznata (Roberts et al., 2003: 78, 79), o »novih oblikah« kriminalitete, o kriminaliteti, v katero so vključene znane osebe in otroci (Jewkes, 2004: 42–57). Kriterij izbora dogodkov, o katerih se poroča, je narejen na osnovi novinarske vrednosti, ki jo določa predvsem privlačnost vsebine za občinstvo.² Tako se lahko zgodi, da mediji poročajo o medijsko

sicer zapostavljenih oblikah kriminalitete, ker vsebuje druge elemente z visoko novičarsko vrednostjo (na primer da so v kazniva dejanja vpletene t. i. javne osebe, da so se kriminalna dejanja zgodila na nenavaden način, da izstopajo po intenziteti, številu primerov ali povzročeni škodi ipd).

Tudi slovenski raziskovalci (Bučar Ručman, Meško, 2006; Dobovšek, 2005; Meško et al., 2000; Pečar, 1993; Petrovec, 2001a, 2001b, 2003; Sket, 1991; Vodopivec, 1997) prihajajo do podobnih zaključkov o poročanju medijev o kriminaliteti. Ugotavljajo, da mediji poročajo o kriminaliteti na senzacionalističen način in se v skladu s povpraševanjem občinstva osredotočajo na najbolj spektakularne prikaze nasilja, in to v obsegu, ki je popolnoma nesorazmeren z realno sliko storjenih nasilnih kaznivih dejanj. Omenjeno ugotovitev nazorno potrjujejo ugotovitve Lutharjeve, Jontesa in Šadlove (2006: 21); ti so v analizi medijske reprezentacije družinskega nasilja v Sloveniji ugotovili, da je bilo med vsemi oblikami družinskega nasilja daleč največ poročanja o umorih (62 odstotkov celotnega vzorca), čeprav ti v realnosti predstavljajo najmanjši delež med vsemi oblikami družinskega nasilja.

V analizi poročanja o nasilniški kriminaliteti v najbolj branem slovenskem časopisu, Slovenskih novicah, je Petrovec (2003: 63) ugotovil, da kar 79 odstotkov »udarnega besedila« na naslovnih in prve rubrike vsebujejo najbolj senzacionalistične naslove, ki želijo s »krvavo« vsebino pritegniti pozornost bralca. Uporabljajo se besede »tragedija«, »grozljivo«, »straš-

ljivo«, »krvavo«. Takšen pristop pri naslavljanju novic potrjuje ugotovitev Kalin Golobove in Poler Kovačičeve (2005: 291), ki pravita, da naslovi delujejo kot sredstvo trženja časopisa – ne vabijo le k branju prispevka, temveč vabijo k nakupu časopisa. Petrovec (2003) nadalje ugotavlja, da so prispevki z nasilno vsebino v Slovenskih novicah predstavljali kar 19 odstotkov celotne vsebine, če pa ne upoštevamo prilog, je nasilna vsebina v Slovenskih novicah predstavljala skoraj 29 odstotkov celotne vsebine. Na naslovnih Slovenskih novic je nasilje tvorilo osupljivih 66,7 odstotka celotne vsebine, v primerjavi s časopisom Dnevnik, kjer je vsebine o nasilju 8,6 odstotka, in časopisom Delo, kjer je vsebine o nasilju zgolj 3,1 odstotka. Rezultati primerjave o deležu nasilja v osrednjih poročilih javne in zasebne televizije kažejo, da obstaja izrazita razlika med javnimi in zasebnimi televizijskimi hišami, saj zadnje prikazujejo tudi do trikrat več vsebin o nasilju. Omenjene raziskave potrjujejo ugotovitve o povezavi med tržno usmerjenim medijskim delovanjem in senzacionalističnim poročanjem o kriminaliteti.

Po mnenju Pečarja (1999) se pomanjkljivost medijskega poročanja o kriminaliteti kaže tudi v predstavljanju uradne kriminalne statistike kot realne slike kriminalitete, pri tem se zanemari dejstvo, da večina kriminalitete sploh ni evidentirane oziroma razkrite. Medijski diskurz kriminalitete zanemari Haganovo (2003: 115) ugotovitev, da niso vsa storjena kazniva dejanja prijavljena, prav tako tudi niso vsa odkrita kazniva dejanja prijavljena policiji in niso vsa kazniva dejanja, prijavljena policiji, tudi evidentirana v policijski statistiki.

Prevlada poročanja o odkriti kriminaliteti, ki jo obravnava institucije formalnega družbenega nadzorstva, je posledica narave delovanja medijskih organizacij, kjer se, kot ugotavlja Jewkes (2004: 37), novinarji čezmerno zanašajo na uradne vire. Omenjena značilnost sovпада s splošnimi trendi razvoja medijskih organizacij, v katerih prevladujejo tržna načela in pristopi. Ti so vidni tudi v načinu zbiranja informacij, ki poteka tako, da se minimalizirajo produkcijski stroški. Kot navaja Poler Kovačičeva (2005), v tržno usmerjenem novinarstvu prevladuje pasivna vloga novinarjev, velik vpliv imajo svetovalci za odnose z javnostmi in pripravljena informacijska nadomestila, kot so izjave za javnost, paketi za novinarje, pripravljene intervjuji. Zanašanje na uradne vire v primeru poročanja o kriminaliteti izpostavljajo tudi Lutharjeva, Jontes in Šadlova (2006: 25). V primeru analize medijskih objav o družinskem nasilju so ugotovili, da so za novinarje najpomembnejši vir predstavljali policija in sodišča (policija v 47 odstotkih in sodišča v 32 odstotkih analiziranih novic). Omenjeni način novinarskega delovanja prevladuje zato, ker je ekonomsko najbolj donosen. Omogoča oblikovanje navidezno kritičnih informativnih vsebin, in to na način, ki je cenejši od pravega preiskovalnega novinarstva. Posledice takšnega delovanja se vidijo v novinarskem tekstu in kažejo na obravnavo nasilja in tudi drugih oblik kriminalitete

² Na to, da bo dogodek objavljen kot medijska novica, vpliva več dejavnikov: dejavniki znotraj medijske organizacije, zunanji akterji in značilnosti samega dogodka. Na osnovi ugotovitev Galtunga in Rugeove (1973: 62–72), Jewkesove (2004: 40–60), Luhmanna (2000: 27–35), McQuaila in Windahla (1993: 268) ter Palmerja (1998: 378) lahko oblikujemo dvanajst dejavnikov, ki vplivajo na novičarsko vrednost dogodka: *pomembnost časovnega obsega* (bolj je dogodek skladen s publikacijskim ciklom medija, večja je verjetnost, da bo objavljen), *intenziteta* (izstopanje od drugih dogodkov v kvantitativnem in/ali kvalitativnem merilu), *nedvoumnost* (dogodki morajo biti jasni in nedvoumni), *kršitev (ne)formalnih družbenih norm* (zlasti kršitve, povezane s spolnim nasiljem, fizičnim nasiljem, otroki in znanimi osebnostmi kot žrtvami ali storilci kaznivih dejanj), *kulturna in prostorska bližina med dogodkom, storilcem in občinstvom*, *(ne)pričakovanost* (možnost predvidevanja dogodka ali velika nepričakovanost), *možnost poenostavljenega prikaza dogodka, kontinuiteta novic* (nadaljevanje zgodb), *načrtovana sestava novic* (na primer nekateri dogodki in informacije so izbrani na osnovi medijske težnje po uravnoteženemu poročanju) in možnost zagotovitve *senzacionalističnega grafičnega materiala, osredotočenost na elite in znane osebnosti, personifikacija* (dogodki, kjer so v ospredju konkretni posamezniki, v primeru kriminalitete so to kot žrtve ali storilci), *negativnost* (negativni dogodki imajo večjo novičarsko vrednost kot pozitivni). Med navedenimi dejavniki obstaja povezanost in soodvisnost, vendar vsi dejavniki ne vplivajo na selekcijo vsakega dogodka. V nekaterih primerih jih vpliva več, lahko pa tudi zgolj eden.

kot posamičnih osamljenih dogodkov, izločenih iz družbenega konteksta. Mediji poročajo o kriminaliteti kot o posameznih odklonskih epizodah, s tem pa dajejo vtis, da je kriminaliteta individualni in ne družbeni problem (Roberts et al., 2003: 77).

Novice o kriminaliteti so postale temelj novih hibridnih informativno zabavnih (orig. infotainment) oddaj. Kot pojasnjuje Poler Kovačičeva (2005: 39) je v kombinaciji informacij in zabave funkcija zabave zaradi zagotavljanja dobička pomembnejša od funkcije obveščanja, ki prispeva predvsem k večji verodostojnosti sporočenega. Najširši krog občinstva si kombinacijo zabave in informacij ogleda zato, ker tako izve za (po njihovem mnenju) koristne informacije, ki so posredovane na zabaven, sproščen način. Poleg omenjenih oddaj je mogoče na televiziji opaziti tudi t. i. resničnostne oddaje (orig. reality tv), kjer novinarji sodelujejo s policisti pri zasledovanju in aretacijah osumljencev (Surette, 1998: 72). V teh oddajah so najpogosteje policisti tisti eksperti, ki pojasnjujejo kriminalne pojave, ne vključijo pa se drugi strokovnjaki (kriminologi, sociologi, penologi, viktinologi, psihologi). To nas lahko spomni na Foucaultev (1991) opis reakcij na kriminaliteto v obdobju pred 18. stoletjem, ko so takratne javne predstave mučenja in kaznovanja posameznikovega telesa služile za zastraševanje vseh potencialnih storilcev in prikazovanje vladarjeve moči. Podobno vlogo imajo danes mediji. Kot je že pred desetletji zapisal Katz (1987: 74), se na televiziji (ne pa v časopisih) občinstvo nauči, da je »zlo na koncu vedno kaznovano«. Ob poznavanju in spremljanju medijske sfere v Sloveniji lahko temu dodamo, da so takšna sporočila odvisna od oblike kriminalitete in njihovih storilcev. Iz medijev se lahko naučimo, da je kaznovana predvsem nasilniška in manjša premoženjska kriminaliteta anonimnih posameznikov, medtem ko primeri velike korupcije znanih oseb ostajajo nekaznovani.

Opisane teoretične ugotovitve in zaključke v nadaljevanju preverjamo in nadgrajujemo z lastno raziskavo novinarskega diskurza kriminalitete.

3 Raziskovalna metoda

Povezava med mediji in kriminaliteto je v sodobnih družbah kompleksna in obsežna. Kot ugotavljajo Ferrell, Hayward, Young (2008: 123), se popularna kultura spaja z informativnimi medijskimi vsebinami, podobe kriminalitete in vojn so obdelane kot zabavne vsebine, ki omogočajo pobeg od realnosti, neresnična »resničnostna televizija« pa oblikuje moralne vrednote in družbene norme. Medijski diskurz kriminalitete tako vključuje informativne kot tudi razvedrilne medijske vsebine, vendar smo se v raziskavi usmerili zgolj na odkrivanje diskurza medijskih novic oziroma novinarskega diskurza kriminalitete. Takšen pristop sicer zapostavlja širši medijski diskurz, ki nedvomno vpliva na novinarski in tudi širši javni diskurz

kriminalitete, vendar na drugi strani zagotavlja osredotočenost na tisti del medijskih vsebin, ki jih mediji sami z uporabo različnih strategij skušajo pokazati kot (bolj) »realne«, poleg tega pa jih kot takšne zaznava tudi občinstvo oziroma javnost (Fiske, 1999: 281, 287), ki po podatkih Politbarometra (april 2008: 16) medijem izraža razmeroma visoko stopnjo zaupanja. Povprečna ocena zaupanja ljudi v medije je bila 3,19 (na lestvici od 1 do 5; 1 najmanj, 5 največ). Mediji so v Sloveniji glede na oceno zaupanja v vrhu institucij, v katere ljudje zaupajo. Imajo višjo oceno kot policija, sodišča, sindikati, vlada itd.

Osrednje raziskovalno vprašanje, ki si ga postavljamo, je: »Kakšna je značilnost novinarskega diskurza o kriminaliteti v Sloveniji?«. Pri tem je treba pojasniti, da diskurz razumemo kot določeno obliko družbene prakse. Sprejemamo Foucaultev pogled (1969/2001: 128), ki diskurz opredeljuje kot celoto izjav, ki izhajajo iz iste diskurzivne formacije. Diskurz je konstruiran iz omejenega števila izjav, za katere lahko definiramo celoto pogojev eksistence. Značilnosti novinarskega diskurza o kriminaliteti bomo odkrivali s pomočjo kvantitativne in kvalitativne analize vsebine. Pri kvantitativni analizi se bomo osredotočili na obseg novic o kriminaliteti in njihovo vključenost na prvo stran, pri kvalitativnem raziskovanju pa bomo odkrivali značilnosti diskurza s pomočjo kritične diskurzivne analize, ki je oblikovana na osnovi modela diskurzivne analize Fairclougha (1995) in van Dijka (1995a; 2005). Oba navajata, da diskurzivna analiza ni le tekstualna analiza teksta, ki se osredotoča predvsem na izbiro besedišča, temveč gre za širše pojmovanje diskurzivne analize, v kateri v ospredje pridejo družbeni odnosi. Diskurzivna analiza predstavlja analizo delovanja teksta znotraj družbenokulturne prakse.

V izbranem vzorcu časopisnih člankov bomo s pomočjo kritične diskurzivne analize analizirali naslednje elemente: vsebino teksta, ki ga bomo raziskovali in skušali opisati s pomočjo analize izbire besed in analize makropropozicij, dodali pa mu bomo tudi analizo grafične podobe oziroma slikovnega materiala. Skušali bomo odkriti lingvistične značilnosti jezika v tekstu in predstaviti implikacije teksta kot celote za bralca. Pri tem je treba razložiti, da teksta, enako kot Fairclough (1995), ne pojmujejo le kot zapisano vsebino, temveč širše. Sodobna družba je namreč vedno bolj multisemiotična, tekst, katerega primarna semiotična oblika je jezik, pa vedno bolj združuje jezik z drugimi semiotičnimi elementi (fotografije, grafi, veliki naslovi, poudarki, udarna besedila itd.).

Kriminaliteta je družbeni pojav, ki, če jo vzamemo iz družbenega konteksta, vključuje dihotomično razmerje dveh akterjev, tj. žrtve in storilca, lahko pa tudi tretjega, ki v prvem razmerju deluje kot nekakšen vezni člen (policija, pravosodje). Zato je smiselno ugotoviti, kakšno vlogo so mediji namenili vključenim akterjem in družbenemu kontekstu kriminalite-

te. V tej fazi analize po zgledu Erjavčeve in Poler Kovačičeve (2009) tako vključujemo v kritično diskurzivno analizo tudi odkrivanje *značilnosti medijske predstavitve vključenih akterjev*. Odkrivali bomo tudi, ali mediji predstavljajo ozadja vzrokov za kriminaliteto in predstavljajo širše razlage – kot to ugotavljajo številne kriminološke teorije – ali pa kriminaliteto predstavljajo le kot individualni pojav, v katerega so vključeni posamezniki kot storilci ali žrtve. Ob tem nas dodatno zanima tudi razmerje med družbeno močjo in diskurzom ter reprodukcijo družbene moči v diskurzu (van Dijk, 1996: 102), kar bomo skušali ugotoviti z odkrivanjem možnosti dostopa do diskurza. Zanima nas, kateri akterji so dobili možnost govora in oblikovanja novinarskega diskurza o kriminaliteti in kakšne so manifestne in latentne implikacije takšne pripustitve.

Kot zadnje raven analize bomo skušali analizirati *družbene okoliščine diskurza* medijskih novic o kriminaliteti v Sloveniji in jih umestiti v družbenokulturno prakso. Kot pravi van Dijk (1995a: 116), se v tekstu skrivajo različni pomeni, mnenja in ideologije. Da lahko ugotovimo, kako so ti pomeni povezani s tekstom, moramo opraviti analizo kognitivnega, družbenega, političnega in kulturnega konteksta. Skladno s tem bomo po vzoru Fairclougha (ibid.: 2, 97) v kritično diskurzivno analizo na tej ravni vnesli tudi *interpretacijo razmerij* med (produkcijskim in interpretativnim) diskurzivnim procesom in tekstom ter oblikovali *pojasnitev* razmerja med diskurzivnim procesom in družbenim procesom. Šele z interpretacijo teksta in njegovo umestitvijo v družbenokulturni kontekst lahko odkrijemo njegove na prvi pogled prikrite pomene in sporočila.

V vzorec časopisov, ki smo jih analizirali, smo vključili dva najbolj brana plačljiva dnevnikarja v Sloveniji, ki zagotavljata tudi nacionalno pokritost: Slovenske novice in Delo (Nacionalna raziskava branosti, 2009). Način določanja vzorca in selekcijo vsebine za nadaljnjo analizo smo določili na osnovi smernic, ki so jih podali Hansen, Cottle, Negrine in Newbold (1998: 91–124). V izbranih časopisih smo vzorec določili tako, da smo v obdobju od 1. januarja do 31. decembra 2009 s pomočjo računalniškega žreba v vsakem mesecu naključno izbrali en teden, v katerem smo v izdajah omenjenih časopisov od ponedeljka do sobote iskali novice, povezane s kriminaliteto. Analizirali smo naslednje tedne: 19. do 24. januar, 16. do 21. februar, 9. do 14. marec, 30. marec do 4. april, 4. do 9. maj, 15. do 20. junij, 6. do 11. julij, 24. do 29. avgust, 21. do 26. september, 5. do 10. oktober, 9. do 14. november, 21. do 26. december (25. in 26. decembra je bil praznik in časopisi niso izšli). Na takšen način smo analizirali 70 izdaj vsakega časopisa.

V vseh časopisih smo preverili celotno vsebino in iz nje izluščili tiste novice, ki so se nanašale na kriminaliteto. Pri tem je treba pojasniti, da smo za kategorizacijo novic v sklop kriminalitete upoštevali Pečarjev pogled na vlogo kriminologije pri

raziskovanju kriminalitete. Pečar (1981: 40, 41) meni, da kriminologija 1. pojasnjuje iz svojih gledišč pojave, ki so že inkriminirani; 2. obravnava družbene pojave in dogajanja, ki postajajo toliko pomembni, da jih šteje za nevarne ali moteče v vedenju ter družbo pripravlja na potrebno ustrezno reagiranje in jo opozarja nanj. Če povemo z drugimi besedami, pri vključitvi novic v področje kriminalitete in s tem v nadaljnjo analizo smo izhajali iz *družbene* in ne pravne opredelitve kriminalitete (Meško, 2006: 17–18). Področje kriminološkega raziskovanja se namreč ne sme omejiti le na kršenje kodificiranih družbenih norm, temveč mora podati kritičen in analitičen pogled na *družbena dogajanja*, ki *prinašajo negativne posledice in ogrožajo posameznike ali družbo*, ne glede na to, ali so, strogo pravno formalno gledano, ta dogajanja legalna ali nelegalna. Zakoni, njihova odsotnost in/ali (ne)izvajanje so lahko namreč tudi družbeno škodljivi in v teh primerih se kriminologija ne sme izogniti soočanju s temi vprašanji in izzivi (Bučar Ručman, 2009: 119). Prispevki, ki smo jih iz vzorca časopisov vključili v nadaljnjo obravnavo, so vključevali omenjeni družbeni pogled na kriminaliteto in so se hkrati nanašali na medijsko poročanje o grožnjah, ki jih po Buzanu, Weaverju in de Wildu (1998: 182) vključujemo v področje *notranje varnosti*. Prav tako smo v analizo vključili novice, ki se nanašajo na področje, ki ga Buzan, Weaver in de Wilde (ibid.) opisujejo kot »združena notranja in zunanja varnost« – koncept, ki ga še posebej v Evropi pogosto uporabljamo za povezovanje raznolikih vprašanj, kot so droge, organizirana kriminaliteta, transnacionalna kriminaliteta in ilegalne migracije. Novice, ki jih nismo vključili v nadaljnjo obravnavo, so se nanašale predvsem na poročanje o terorističnih in vojaških grožnjah in spodbilih ter različne oblike (naravnih) nesreč.

4 Ugotovitve raziskave

4.1 Kvantitativna analiza vsebine časopisa

V vzorcu 70 izdaj časopisov Delo in Slovenske novice smo opravili kvantitativno analizo *celotne vsebine časopisa* in ugotovili, da se obseg novic o kriminaliteti med časopisoma bistveno razlikuje. Kot lahko vidimo v tabeli 1, se je v Slovenskih novicah kriminaliteta pojavila na 469 straneh časopisa, kar predstavlja 22,56 odstotka vseh strani časopisa (vključno z oglasnimi stranmi), ki jih je bilo v analiziranem vzorcu v celoti 2052. Slovenske novice so imele v analiziranem obdobju povprečno 6,66 strani na posamezno izdajo časopisa, na katerih so bile objavljene novice o kriminaliteti. V Delu je obseg novic o kriminaliteti bistveno manjši, saj je bilo v istem obdobju kriminaliteti posvečenih 149 strani časopisa, kar je predstavljalo 7,82 odstotka vseh strani (teh je bilo 1905) oziroma povprečno 2,13 strani na posamezen izvod. Slovenske novice so kriminaliteti posvetile 3,15-krat več strani kot Delo oziroma 14,74 odstotka večji delež vsebine kot časopis Delo.

Tabela 1: Primerjava obsega novic o kriminaliteti v časopisih Slovenske novice in Delo

Obseg novic o kriminaliteti	Slovenske novice		Delo	
	Naslovnica	Vse strani	Naslovnica	Vse strani
Število strani o kriminaliteti v vzorcu 70 izdaj časopisa	59 strani	463 strani	22 strani	149 strani
Odstotek strani z novicami o kriminaliteti glede na vse naslovnice/vse strani časopisa v vzorcu	84 %	22,56 %	31 %	7,82 %
Kategorizacija novic o kriminaliteti	Slovenske novice (št. novic)		Delo (št. novic)	
Fizično nasilje *nasilne smrti (umor/uboj)	Naslovnica	Notranje strani	Naslovnica	Notranje strani
	54 (39)*	360 (225)*	3 (2)*	133 (55)*
Kriminaliteta, povezana s prepovedanimi drogami	4	51	1	26
Spolna kriminaliteta	5	37	0	11
Premoženjska kriminaliteta	8	142	1	69
Gospodarska kriminaliteta	4	13	16	45
Kriminaliteta v prometu	1	105	0	40
Socialna odklonskost	1	1	7	15
Ekološka kriminaliteta	1	5	3	7
Druge oblike kriminalitete	24	62	5	31

V raziskavi smo opravili tudi kvantitativno analizo vsebine prve strani časopisa in nato tudi notranjih strani.³ Prva stran je namreč ključnega pomena za privabljanje bralcev in nakazuje vsebino oziroma način poročanja časopisa. S pomočjo analize smo odkrili bistvene razlike v poročanju o kriminaliteti na prvi strani in tudi notranjih straneh med obema primerjanima časopisoma. V Slovenskih novicah se je kar na 59 prvih straneh od 70 oziroma na 84 odstotkih celotnega vzorca pojavila vsaj ena novica, povezana s kriminaliteto. Pri Delu je ta obseg bistveno nižji in znaša 31 odstotkov oziroma 22 strani od 70. Pri tem je treba dodatno opozoriti, da je razlika deležev obsega novic oziroma časopisnega prostora o kriminaliteti glede na celotno prvo stran med časopisoma še večja. Slovenske novice namreč na prvi strani objavljajo navadno le dve do tri novice, ki so jim dodani velik naslov in fotografije, medtem ko Delo objavlja na prvi strani večje število manj obsežnih novic, naslovi pa so bistveno manjše velikosti kot pri Slovenskih novicah. Pri umestitvi prve strani v kategorijo »kriminaliteta na prvi strani« smo tako šteli tudi tiste prve strani, ki so imele zgolj manjšo novico (ali celo le napoved novice) o kriminaliteti, in te so v tabeli 1 statistično izenačene s stranmi, kjer so novice o kriminaliteti prekrile eno izmed dveh ali treh novic ali kar celotno prvo stran (razen oglasov). To se je v Slovenskih novicah pojavilo na 14 prvih straneh,

medtem ko pri Delu najdemo največ dve manj obsežni novice o kriminaliteti na prvi strani.

Pomembna razlika med obema časopisoma je tudi v izbiri dogodkov oziroma novic, ki so objavljene na prvi in tudi na notranjih straneh. Slovenske novice se v večini primerov osredotočajo na primere fizičnega nasilja (umori, uboji, ropi, izsiljevanja, pretepi), ki na splošno predstavljajo najboljše sklop novic, objavljenih na njihovih prvih in notranjih straneh. Med novicami o nasilju, ki jih je bilo v izbranem vzorcu na naslovnici kar 54, se najpogosteje pojavljajo primeri skrajnega nasilja tj. umori in/ali uboji oziroma njihovi poskusi. Takšnih novic je bilo na prvi strani Slovenskih novic kar 39. Enako velja za notranje strani, kjer je bilo novic o fizičnem nasilju 360 med njimi pa kar 225 novic o umorih in/ali ubojih. Slovenske novice so na prvi strani pozornost namenile tudi premoženjski kriminaliteti, kriminaliteti, povezani s tihotapljenjem prepovedanih drog, in spolni kriminaliteti. V kategorijo »druge oblike kriminalitete«, prikazane v tabeli 1, smo pri Slovenskih novicah uvrstili novice o nestrokovnem delu zdravnikov in posledičnih smrtnih primerih, povojnih pobojih, ilegalnih migracijah, obsodbi lastnika diskoteke Lipa, spominih nekdanjega direktorja forenzičnega inštituta itd. Slika kriminalitete na prvih straneh Delo je v primerjavi s Slovenskimi novicami povsem drugačna. Novic, ki se nanašajo na nasilniško kriminaliteto, je v istem obdobju bistveno manj, saj so se pojavile zgolj na treh naslovnica, dve od treh pa sta se nanašali na umore in/ali uboje oziroma njihove poskuse. Enako velja tudi za notranje strani Delo, ki obsegajo v primerjavi s Slovenskimi novicami bistveno manj novic o nasilniški kriminaliteti in umorih, kljub temu pa ta sklop predstav-

³ Pri kvantitativni analizi vsebine smo iz obdelave izključili rubriki, v katerih oba časopisa (Slovenske novice v rubriki Danes zabeleženo, Delo v rubriki Na kratko) zgolj nanizata kratke nekajvrstične novice, ki predstavljajo predvsem povzetke uradnih policijskih obvestil.

lja najboljšežnejši del novic o kriminaliteti v časopisu Delo. Na prvih straneh Dela je največ pozornost posvečene gospodarski kriminaliteti, kjer je osrednje mesto zavzela t.i. afera Patria, pozornost pa so posvetili tudi drugim sumom zlorabe položaja, korupcije in finančnim malverzacijam v večjih podjetjih, v katerih je prihajalo do dvomov o legitimnosti in legalnosti njihovega poslovanja. Delo se je na prvi strani in tudi v notranjosti osredotočilo tudi na vprašanja socialne odklonkosti, protestov proti Mednarodnemu monetarnemu skladu in Svetovni banki, delavskim stavkam, neplačevanju plač in socialnih prispevkov za delavce in odpuščanju delavcev. Največja razlika med časopisoma je poleg bistveno večje osredotočenosti Slovenskih novic na nasilje opazna tudi v tem, da se je Delo na naslovnica osredotočalo na primere gospodarske kriminalitete vodilnih v velikih gospodarskih družbah, korupcije pri porabi javnih sredstev in težave delavcev, tega pa v analiziranem vzorcu Slovenskih novic na prvi strani ni bilo opaziti. Razlika med celotno vsebino Dela in Slovenskih novic je opazna tudi v tem, da Delo posveča večjo pozornost gospodarski kriminaliteti in socialni odklonkosti, Slovenske novice pa v primerjavi z Delom posvečajo večjo pozornost spolni kriminaliteti in kriminaliteti, povezani s prepovedanimi drogami. Skupna obema časopisoma je velika pozornost, namenjena kriminaliteti, povezani s prometom (vožnja pod vplivom alkohola, prometne nesreče pod vplivom alkohola, objestna vožnja itd.), in premoženjski kriminaliteti, kjer so v ospredju vlomi, tatvine avtomobilov in drugih vrednih predmetov, tihotapljenje cigaret preko meje.

4.2 Kritična diskurzivna analiza novinarskega diskurza kriminalitete

S pomočjo kritične diskurzivne analize medijskih novic o kriminaliteti v izbranih časopisih smo odkrili obstoj osmih diskurzov. To so diskurz fizičnega nasilja, spolne odklonkosti, premoženjske kriminalitete, kriminalitete, povezane s prepovedanimi drogami, kriminalitete v tujini, prometnih nesreč vinjenih voznikov, diskurz nestrpnosti, ki vključuje prikaz kriminalitete tujcev, priseljencev in etničnih manjšin, ter diskurz socialne odklonkosti, ki vključuje viktimizacijo in izkoriščanje delavcev in socialno marginaliziranih. Ker smo v prispevku prostorsko omejeni, ne predstavljamo natančne diskurzivne analize vsakega od omenjenih diskurzov, temveč se podrobneje osredotočimo na najboljšežnejšo kategorijo, tj. diskurz fizičnega nasilja, na koncu pa predstavljamo skupne ugotovitve za celoten novinarski diskurz kriminalitete.

4.2.1 Novinarski diskurz fizičnega nasilja v Sloveniji in v tujini

Za novinarski diskurz nasilniške kriminalitete v Sloveniji je značilno, da se Slovenske novice primarno osredotočajo na skrajne primere nasilja, in ti zavzemajo osrednjo vlogo v

njihovem poročanju o kriminaliteti. Največjo pozornost namenjajo umorom, kjer je mogoče zaslediti tudi epizodno pokrivanje določenega primera od odkritja kaznivega dejanja, nadaljnje policijske preiskave, procesa na sodišču in vsakokratnega presojanja ob morebitnih pritožbah na sodišču. Posebna medijska pozornost in pokrivanje dogajanja v več epizodah sta v obeh časopisih posvečena kaznivim dejanjem, kjer obstaja *a) posebna povezava med žrtvijo in storilcem* (na primer infanticid (V20–26, 65, 67), paricid (V27–33, 64, 60, 66), druge oblike nasilja in umorov v družini (V34–35)), *b) kaznivim dejanjem nasilnih storilcev in nemočnih žrtev* (na primer napadi »varnostnika« na gosta lokala (V17, 18), ugrabitev, izsiljevanje in umor (V19, 36), poskus umora voznika avtobusa (V62, 63)). Poročanje Slovenskih novic o nasilju označuje tudi uporaba stilsko zaznamovanih besed in besednih zvez, ki spodbujajo čustveno reakcijo bralcev – sovražno nastrojenost do storilcev, njihovih dejanj ter empatijo z žrtvami in njihovimi svojci. Takšen stil pisanja je nazorno razviden v naslednjem zapisu ob novici o ropu dveh fantov v Ljubljani: »Enemu so iztrgali denarnico ter mu vzeli 15 evrov, drugega pa je nekdo iz skupine, ne bomo rekli podgan, ker bi s tem žalili te živali, ampak predrznežev, udaril« (V47). Ob tem je treba poudariti, da je pri uporabi besed in besednih zvez v primerih poročanja o nasilniški kriminaliteti v Slovenskih novicah mogoče opaziti razhajanje med poročanjem o kaznivih dejanjih v Sloveniji in v tujini. Značilno je, da se o kaznivih dejanjih, storjenih v Sloveniji, zlasti umorih, o katerih so poročali epizodno (na primer V35, 28, 59, 60), ne uporabljajo tako čustveno zaznamovane besedne zveze, kot je to značilno za poročanje o umorih v tujini. Na drugi strani je za slovenske primere značilen (pre)podroben opis načina storitve kaznivega dejanja in tudi dogajanja po kaznivem dejanju.

Slovenske novice in tudi Delo so v nekaterih primerih objavili novice o kaznivih dejanjih, ki so se zgodila v preteklosti. Tudi v teh primerih je šlo za skrajno nasilna kazniva dejanja (V38, 39). Opis dogodkov iz preteklosti so spodbudili tudi novi podobni dogodki. Tako so Slovenske novice ob infanticidu, ki se je zgodil spomladi 2009, objavile prispevek »Bele krste morilskih staršev« (V40), v katerem so nanizani drugi primeri umorov otrok iz preteklosti, ki so jih zagrešili starši, podobno predstavitev dejanj iz preteklosti pa je sprožil tudi bombni napad na hišo sodnice na Gorenjskem. Isti dan kot novica o tem dogodku je bil objavljen tudi prispevek, v katerem so kratko opisani pretekli primeri napadov na sodnike in tožilce (V41). Slovenske novice so v obeh omenjenih prispevkih predstavljale informacije na način, ki mu lahko pripisemo vlogo ustvarjalcev moralne panike. To lahko razberemo iz naslednjih besed: »... romantike in idile je na Gorenjskem konec, začela se je vojna med zakonom in njegovimi kršitelji. Na žalost moramo dodati, da se je začela vojna, ki ne izbira sredstev!« (V42). Omenjeni pristop razkriva tudi analiza na-

slednjih makropropozicij: »v slovenske grobove so v zadnjih letih položili preveč belih krst z žrtvami morilskih staršev«, »umori lastnih otrok v Sloveniji sploh niso redki«, »oče s tolkačem za meso pobil 11-letno A in dveletno B«, »oče s sekuro umoril 13-letno A in osemletnega B«, »mati z vrvijo zadavila šestletno A« (V40).⁴ Nagovor čustev bralcev je dodatno podkrepljen s slikovnim gradivom; v tem prispevku so to slike umorjenih otrok, groba, mrliške vežice in kraja storitve enega izmed kaznivih dejanj. Prikazovanje podatkov o kaznivih dejanjih, storjenih v preteklosti, je mogoče zaslediti tudi pri časopisu Delo, v primeru poročanja o umorih in streljanju na šoli v Nemčiji. V prispevku (V43) je namreč objavljena preglednica »Najhujših pokolov na šolah in univerzah«, v kateri so nanizani datumi, kraj zločina, starost storilca in število žrtev za enajst podobnih dejanj iz preteklosti.

Za diskurz kriminalitete v tujini je značilno, da se novice izbirajo na osnovi podobnih meril kot veljajo za izbor novic o kriminaliteti doma, prav tako pa se tudi predstavljajo z istimi rituali poročanja. V Slovenskih novicah je med novicami o kriminaliteti v tujini največji delež tistih, ki se nanašajo na skrajno nasilna kazniva dejanja, tj. na umore in uboje. Umori, o katerih poročajo, so povezani predvsem s skrajnim nasiljem, primeri, v katerih je veliko število žrtev, s kaznivimi dejanji, katerih žrtve so otroci in drugi družinski člani. Makropropozicije, ki so zastopane v teh novicah ponekod že v naslovih, podnaslovih in tudi tekstu vsebujejo čustveno zaznamovane besede in besedne zveze kot na primer: socialni delavec zadavil 30 žensk (V9), ženo imel dve leti v zamrzovalniku (V37), ustreljen, razkosan, skuhan, zabetoniran (V22), materino meso jedel več kot mesec dni (V15), morilec odmetaval ude (V16), serijski morilec še vedno straši, prestrašeni prebivalci se zapirajo v hiše in oborožujejo (V3). Slovenske novice so s poročanjem o skrajno nasilnih kaznivih dejanjih, z detajlnimi opisi, v katerih so uporabili čustveno zaznamovane besede in besedne zveze, prikazovale izbrane tuje države kot mesto, kjer se dogajajo grozljiva dejanja. Tako so celo neposredno zapisale naslednjo makropropozicijo: »V ZDA skoraj ne mine dan brez množičnega umora« (V14). Če ob tem upoštevamo FBI-jevo opredelitev množičnih umorov, ki pravi, da so to umori z več kot štirimi žrtvami v enem dogodku (Morton, Hilts 2008: 8), in uradno statistiko kriminalitete v ZDA (Homicide Trends in the U.S., 2010), lahko ugotovimo, da je zapis v Slovenskih novicah napačen in zavajajoč. Žrtev množičnih umorov v ZDA je namreč manj kot en odstotek. Velika večina žrtev umorov (več kot 90 odstotkov) je posameznikov, množični umori pa se ne zgodijo vsak dan.

⁴ V novinarskem prispevku so navedena imena žrtev ter imena in priimki storilcev, ki pa jih za potrebe analize diskurza ni treba navajati. V celotni raziskavi so osebna imena žrtev ali (domnevnih) storilcev izpuščena in nadomeščena z oznakami A, B, C.

Umori in nasilje predstavljajo tudi pomemben delež novic o kriminaliteti v tujini, ki so objavljene v Delu, pri tem pa je pozornost posvečena (tudi) drugačnim oblikam umorov kot v Slovenskih novicah. Delo se ne osredotoča na družinsko nasilje in umore med člani družine – v analiziranem vzorcu je le ena takšna novica (V44) –, temveč na primere političnih umorov v Rusiji (V45, 46), umore na šolah, umore z večjim številom žrtev (V42), posebno pozornost pa so namenili tudi različnim oblikam demonstracij in odzivom oblasti ne njih – na primer politični nemiri in aretacije ob volitvah v Iranu (V52, 53), protesti na Kitajskem (V54, 55), demonstracije v Londonu ob sestanku skupine G20 (V51). Analiza makropropozicij in tudi besed in besednih zvez v prispevkih v časopisu Delo odkriva, da Delo uporablja čustveno zaznamovane besedne zveze v manjši meri kot Slovenske novice, vendar se jim ne odreče. Tako tudi v njegovih prispevkih pišejo o »divjem zabadanju« (V44), o kroglah, ki »pokosijo« in »prerešetajo« ljudi (V50), »morilskem pohodu na šoli« (V42) itd.

Pri obravnavi protestov in novinarski konstrukciji podobe protestnikov v zahodnem svetu in drugje lahko zasledimo dvojna merila. V konfliktu med protestniki in oblastjo v Iranu in na Kitajskem je mogoče zaslediti črno-belo predstavljanje dogajanja, kjer naj bi prihajalo do konflikta med prodemokratskimi protestniki, intelektualci, opozicijo ter avtoritarno, nasilno oblastjo in njenimi »do zob oboroženimi« (V55) policisti, ki »udarijo z vso močjo ob vsakem najmanjšem zametku neredov ali družbenega upora« (V54) in, če je treba, odgovorijo »z ognjem in streljanjem na slepo v množico« (V55). V poročanju o protestih v zahodnem svetu (na primer protest v Londonu ob srečanju vrha G20 (V51) in protest v Baden-Badnu ob srečanju voditeljev članic Nata (V58)) pa je mogoče zaslediti ravno obraten medijski prikaz – na eni strani je policija, ki želi vzpostavljati red, na drugi strani pa nasilni demonstranti, ki se spopadajo z njo. Kot je razvidno iz spodnjega zapisa, je v teh primerih uporaba policijske sile in celo vojske v medijih prikazana kot upravičena, saj gre za nasilne protestnike, ki jih je le tako mogoče umiriti: »... na terenu bo 25.000 policistov in več sto vojakov. Nemški varnostni organi predvidevajo, da bo med protestniki okoli tri tisoč pripadnikov skrajnih levičarskih skupin, nagnjenih k nasilju« (V58). Mediji pri poročanju o teh protestih ne prikazujejo vzrokov za proteste, vsebina, ki jo zastopajo protestniki, pa je reducirana na le nekaj fraz, ki jih novinarji prepišejo s transparentov protestnikov. Prikaz policistov in vojakov je osredotočen zgolj na njihovo število, ni pa mogoče zaslediti besednih zvez kot v primeru kitajskih in iranskih protestov (na primer do zob oboroženi policisti, mesto je bilo podobno bojišču, mesto so okupirale varnostne sile). Čeprav se razmere med obema skupinama držav sicer razlikujejo (zlasti v stopnji uporabljene sile), pa je medijski prikaz dogajanja zavajajoč. Kot je razvidno že iz slik, so tudi v zahodnem svetu policisti, ki nadzorujejo te proteste, močno oboroženi in

zaščiteni, z njimi sodeluje vojska, izkušnje iz preteklosti pa kažejo, da je v obeh primerih uporabljena tudi skrajna fizična sila, ki povzroči smrtne žrtve.

4.2.2 Skupne značilnosti novinarskega poročanja o kriminaliteti

Če primerjamo opise kaznivih dejanj v Slovenskih novicah in Delu, lahko ugotovimo, da so v Slovenskih novicah podrobnejši in opisujejo podrobnosti umorov, spolnih zlorab, ropov, goljufij itd. Uporabljeni jezik, besede in besedne zveze v prispevkih in naslovih Slovenskih novic so veliko bolj čustveno zaznamovani in senzacionalistični kot v Delu. Slovenske novice pišejo na primer o moriji, klavnici, zverinskih umorih, monstremih, podganah itd., medtem ko Delo sicer tudi uporablja stilsko in čustveno zaznamovan jezik, a je bolj prefinjen in artikuliran – na primer pobesneli najstnik, preresetal sorodnike, val nasilja, do zob oboroženi itd. Posebno pozornost med kriminaliteto doma v tujini so Slovenske novice posvetile tudi spolnim zlorabam, zlasti tistim, katerih žrtve so bili otroci. Slovenske novice so pri poročanju o takšnih kaznivih dejanjih v družini poročale z uporabo specifične besedne zveze – številne takšne primere so vezali na medijsko odmeven primer, ki se je zgodil v Avstriji. Tako so pisali o ameriškem Fritzlu, britanskem Fritzlu, južnoafriškem Fritzlu, Fritzlu na kvadrat, notranjskem Fritzlu, ptujskem Fritzlu, zapisali pa so tudi trditve »očitno ima vsaka država svojega Fritzla« (V6). V obeh časopisih so v novice vključeni tudi izbrani citati, ki so jih žrtve ali storilci izrekli ob dogodku, dogodki pa so pogosto opisani do podrobnosti, ki niso potrebne in s katerimi se zadovolji le vojaška želja bralcev. V primerih obeh časopisov je mogoče zaključiti, da se za namene zagotavljanja večje branosti izkorišča radovednost javnosti, ki jo podrobnosti takšnih dejanj privlačijo.

Analiza grafične podobe in slikovnega materiala odkriva tako razlike kot tudi podobnosti med obema novinarskima diskurzoma. Oba časopisa objavljata slike storilcev/osumljencev/obtožencev, policistov, sorodnikov žrtev kaznivih dejanj, zaseženih predmetov (na primer orožja in prepovedanih drog), slike prometnih nesreč in slike dogajanja na sodišču. Pri tem je mogoče opaziti razliko, da Slovenske novice objavljajo tudi slike zagovornikov, tožilcev in v nekaterih primerih tudi sodnikov (ali celotnega sodnega senata), medtem ko Delo v slikovno gradivo s sodišča vključuje predvsem slike obtožencev. Domnevni storilci so na slikah obeh časopisov navadno prikazani vklenjeni na sodišču, v spremstvu policistov, ob izstopanju iz policijskega kombija itd. Razlika med obema časopisoma je tudi v tem, da slikovno gradivo Slovenskih novic veliko bolj posega v zasebnost posameznikov. Zasedimo lahko slike s pogrebom žrtev, slike grobov, krst, osebne slike umorjenih žrtev, med katerimi so tudi otroci, slike sorodnikov

storilcev, slike kraja storitve kaznivega dejanja in tudi okolice (vhod v stanovanje, blok, hiša, zunanje okolje), slike policistov na kraju kaznivega dejanja, slike znanih oseb, vpletenih v kazniva dejanja itd. Pomembna razlika v grafičnem oblikovanju med časopisoma je tudi velikost naslovov prispevkov. Slovenske novice uporabljajo velike naslovnice, ki v primeru senzacionalnih novic obsegajo tudi širino cele strani, medtem ko časopis Delo uporablja veliko manjše naslove.

Novinarski ritual poročanja o kriminaliteti vključuje tudi elemente, ki jih novinarji uporabljajo za oblikovanje bralčevega vtisa, da je neposredno seznanjen z dogajanjem v posameznih primerih. Elementi takšnega delovanja so na primer opisi dogajanja na sodišču in citati besed, ki so jih izrekli sodniki, tožilci, policisti, priče ali žrtve. Pri tem imajo novinarji proste roke za izbor citatov in dogodkov in tako na primer iz večurne sodne obravnave poročajo predvsem o najbolj ekstremnih trenutkih in dogodkih. Navadno se osredotočijo na zaplete, nasprotja med oškodovanci, pričami in obdolženci ali druge dramatične zaplete v sodni dvorani. Nazoren primer takšnega poskusa prikaza dogajanja v dvorani predstavlja naslednji odstavek iz Slovenskih novic: »Še enkrat bi rad izrekel sožalje vsem sorodnikom,' je srepo zrl predse in nagovoril užaloščene, A-jevo mater, sestri, teto in svaka. 'Naj bo tiho,' so se ogorčeno odzvali z druge klopi. 'Brez pripomb, če ne, bom odstranila javnost,' je na to dejala predsednica senata B« (V17). Omenjeni citat nima z vidika poročanja o obravnavanem dogodku nobene informativne vrednosti, vendar je v poročanje vključen zato, ker bralcu navidezno predstavlja realno dogajanje v sodni dvorani. Podobno velja tudi za opise dogajanja, ki jih podajo žrtve oziroma priče. Kot je razvidno iz objavljenih besed priče umora na šoli v Nemčiji, dobimo s takšnim načinom poročanja vtis, da vemo, kaj se je zgodilo, in to je najbližje temu, da smo sami priče dogodka: »Bili smo v razredu. Zaslišimo več strelav. Okoli šole so glasna policijska vozila in rešilci. V parku leži mrtev človek. Čakamo, da nas odpeljejo ... Počutim se, kot da sem v filmu. To vidim neprenehno na televiziji. Nenadoma doživljam take stvari v svojem življenju« (V43).

Analiza in primerjava tematskih sklopov, o katerih so poročali mediji, nam omogoča odkritje *diskurza nestrpnosti*, ki ga lahko zasledimo v različnih časopisnih člankih. Podobno kot ugotavlja van Dijk (2005: 45) za španske časopise, tudi naši dnevnikarji poročajo o kriminaliteti tujcev tako, da razkrivajo njihovo nacionalnost, tudi ko ni povezave med nacionalno pripadnostjo in storjenimi kaznivimi dejanji. Pritrdimo lahko ugotovitvam Erjavčeve, Hrvatinove in Kelblove (2000), Dragoša (2004) in Kuharja (2006), da je ključni pristop predstavljanja manjšinskih akterjev v medijih oblikovan na diskurzu, ki deli prebivalstvo na »nas« in »njih«. Analiza makropropozicij odkriva, da se »oni« prikazujejo kot

storilci kaznivih dejanj, »mi« pa kot žrtve – tako neposredne žrtve kriminalitete kot posredne žrtve stroškov preiskovanja, sodnih postopkov in kaznovanja, ki jih moramo zaradi »njih« plačati »mi«. Nazoren primer takšnega poročanja je prispevek v Slovenskih novicah (V1), ki je naslovljen z velikim naslovom »Lopovščine se pri nas izplačajo« in v katerem je mogoče najti tudi naslednjo makropropozicijo: »... prijetje (bi) bolj kot ne le obremenilo slovenski proračun« (V1). V v zadnjem odstavku istega članka piše: »No, da se lopovski pohodi po naši državi izplačajo, pove še podatek, da je Romun oproščen stroškov sodnega procesa, honorar in nagrado njegovemu zagovorniku pa bomo plačali davkoplačevalci iz državnega proračuna. Slovenskega, ne romunskega, da se razumemo. Ker gre dober glas v deveto vas, pričakujemo še več dolgoprstih gostov iz Romunije« (V1).

Podobno velja tudi za druge prispevke v Slovenskih novicah, ki se nanašajo na kriminaliteto tujcev. Čeprav narodnost osumljenec predstavlja osebno značilnost, ki nima vpliva na kriminaliteto posameznika, je praviloma zapisana že v naslovu ali podnaslovu prispevkov. Naslovi, ki jih je moč zaslediti v vzorcu časopisov Slovenskih novic so »Romun kradel« (V4), »Goljufivi Romuni« (V5), »Madžari kradejo po Sloveniji« (V2), v Delu pa na primer »Obsodili romunske prodajalce prstanov« (V10). Če omenjene (makro)propozicije niso predstavljene že v naslovu ali podnaslovu, se v primerih, ko se etnična pripadnost storilca razlikuje od večinske oziroma »naše«, to ne pozabi omeniti v besedilu članka. Tako novinar v Slovenskih novicah zapiše »Takšni kazni se bosta zagotovo izognila 51-letni Albanec s slovenskim državljanstvom ...« (V8), v Delu pa na primer »Na kranjskem sodišču obsodili A, B ter Albanca C« (V12). Pri poročanju o kriminaliteti tujcev in tudi slovenskih državljanov neslovenske etnične pripadnosti je mogoče ugotoviti, da prihaja do generalizacije in *ustvarjanja vtisa o kolektivni kriminalni naravi določene nacije ali etnične manjšine*. Medijsko poročanje pripomore k oblikovanju predsodka o tem, da so vsi Romuni, Madžari, Romi itd. storilci kaznivih dejanj. Poseben primer sugestije o povezavi nacionalnosti in kriminalitete omogoča odkritje makropropozicije v članku v Delu (V13): »Sedmerica je stara od 15 do 27 let, vsi so iz Ljubljane, naši državljani in ...«. Omenjena trditev in poudarjanje tega, da gre za *naše* državljane, lahko bralca vodita v zaključek, da so naši državljani le redko storilci takšnih kaznivih dejanj in je zato tokrat to treba posebej poudariti. Do podobnega zaključka nas vodi tudi zapis ob novici o umoru, ko je bilo v Delu (V61) zapisano: »... usodne noči pa naj bi bila Jeseničana, oba Slovenca, hodila naokrog in se nato sprla prav v lokalu ...«. Iz tega zapisa lahko razberemo, da se Slovenci navadno ne sprejo in je zato tokratno izjemo treba eksplicitno zapisati.

Opazna razlika med Slovenskimi novicami in Delom je tudi manjša osredotočenost časopisa Delo na kriminalite-

to (pri nas in v tujini), v katero so kot žrtve, storilci ali priče vključene *znane osebe*. Razlika med pristopom med časopisoma je nazorna v primeru poročanja o vlomu v hišo medijsko izpostavljene Slovenke. Slovenske novice so prispevek nasloville: »A po ropu spi s palico« (V68) in v prispevek vključile pevkino sliko, njene citate in opis dogodka. Delo je prispevek o istem kaznivem dejanju nasloвило »Mladi vlomilec za zapahi« (V69), v prispevku pa ni nikjer omenjeno, kdo je žrtev tega dejanja, vanj niso vključene njene slike in prav tako ne njene izjave. Omenjeni primer odkriva tudi drugo značilnost novinarskega diskurza o kriminaliteti, tj. *navajanje zavajajočih podatkov v naslovih prispevkov*. Ker naslovi delujejo kot sredstvo za trženje časopisa, so v njih podatki o šokantnih oblikah kriminalitete, četudi se niso resnično zgodile. Novinarska naslovna preategorizacija kaznivega dejanja iz velike tatvine v rop je toliko bolj očitna zato, ker novinar pod velikim naslovom, v katerem piše, da gre za rop, v podnaslovu piše »policija je priprla 20-letnega moškega, ki je osumljen vloma in tatvine v hiši pevke A« (V68). Novinar je očitno vedel, da pri tem dejanju ne gre za rop, vendar je zaradi večje senzacionalnosti v naslov vključil bolj nevarno kaznivo dejanja, tj. rop.

Nekonsistentnost poročanja o kriminaliteti se kaže v nasprotujočih si podatkih v posameznih epizodah pokrivanja določenega primera. Tako na primer v primeru sojenja za umor 27. avgusta 2009 v Slovenskih novicah zapišejo. »Psihiatrinja naj bi namreč ugotovila, da A sploh ni patološki hazarder« (V29), 22. septembra 2009 pa v podnaslovu novice zapišejo »da se je 26-letni hazarder sprijaznil z 20-letno usodo« (V30). Nasprotujoče si trditve lahko najdemo tudi znotraj istih prispevkov. V prispevku Slovenskih novic lahko že dva dneva po umoru dveh otrok preberemo naslov »Mama zadušila A in B« (V24), v podnaslovu nato piše, da je »osumljena njuna mati C D«, nadalje v enem izmed podnaslovov piše »Zadušila ju je med spanjem«. Omenjeni primer poleg nekonsistentnosti kaže tudi na drugo značilnost medijskega diskurza o kriminaliteti – *neupoštevanje domneve nedolžnosti*. Novinarji so v velikem naslovu celostranske novice zapisali, da je otroka zadušila mama, čeprav ta sploh še ni bila obsojena in se je tudi kasneje v postopku na sodišču izrekla za nedolžno. Ugotovitev o neupoštevanju domneve nedolžnosti potrjuje tudi širša analiza makropropozicij, ki kaže, da v poročanju Slovenskih novic ne v naslovih in tudi ne v sami vsebini člankov ni upoštevana domneva nedolžnosti. Mediji poročajo o kriminaliteti in (domnevnih) storilcih kaznivih dejanj ne glede na to, ali je bilo kaznivo dejanje že obravnavano na sodišču in (domnevni) storilec pravnomočno obsojen. V opisih dejanj so namreč v različnih primerih zapisane trditve, da *so* osebe storile določeno kaznivo dejanje (V4, V5, V6, V20), čeprav jim na sodišču krivda sploh še ni bila dokazana. O posameznih za občinstvo privlačnih primerih, (domnevnih) storilcih in tudi žrtvah poročajo v vseh fazah obravnave primera, in to

na način, ki omogoča *razkritje identitete vpletenih oseb*. V številnih primerih, ko so novinarji zapisali, da gre za osumljene, obtožene, domnevne storilce, pa so osebe identificirali z imeni in priimki ter slikami, s katerih jih je mogoče prepoznati. V nekaterih primerih (V59, 7, 11) pa so navedli ime, priimek in celo popoln domač naslov osumljenca ali žrtve.

Za novinarski diskurz kriminalitete je značilno tudi to, kar je Giddens (1991: 26) poimenoval *učinek kolaža*. Zgodbe in druge vsebine, ki so v medijih nanizane, nimajo ničesar skupnega, razen to, da imajo novičarsko vrednost. V obeh analiziranih časopisih se omenjeni učinek kolaža vidi v objavljanju oziroma nizanju različnih, nepovezanih zgodb o različnih oblikah kriminalitete ali celo njihovem vključevanju na strani s popolnoma drugačnimi novicami, ki niso povezane s kriminaliteto (na primer športne novice, poročila iz sveta). Skupna značilnost analiziranega novinarskega diskurza o kriminaliteti je tudi *osredotočenost na ekstremne odklone*, ki v javnosti povzročajo moralno obsojanje in ogorčenje. To je doseženo s poročanjem o odklonskih dejanjih, ki najbolj odstopajo v kvantitativnem pogledu (veliko število žrtev, velika količina zasežene droge, orožja, veliko število ogoljufanih, tatvine velike vrednosti itd.), v načinu storitve in intenziteti dejanja (kruti umori, nasilni ropi, nasilna posilstva, predrzne tatvine, uporaba nevarnega orožja, kot so bombe, hude prometne nesreče itd.) in z dejanji, ki v relaciji med vpletenimi osebami (žrtvami in storilci) predstavljajo odklon od družbeno pričakovane relacije med temi osebami (na primer nasilje v družini, infanticid, paricid, spolne zlorabe v družini).

Akterji, ki so dobili možnost govora, oblikovanja in nadzorovanja diskurza, so bili, prvič, iz vrst medijskih organizacij. Novinarji in uredniki so med vsemi novicami izbrali tiste, o katerih se je poročalo, odločali so o njihovih naslovih, vsebini, izbiri besed in besednih zvez, grafičnem in slikovnem gradivu in o drugih osebah, ki so jim omogočili aktiven vstop v novinarski diskurz o kriminaliteti. Te osebe so bile, drugič, predvsem iz vrst uradnih institucij, ki se ukvarjajo s kriminaliteto – policija, sodišča, tožilstvo. Prispevki so v večini povzemali uradne vire (policijske izjave, dokumente s sodišča, obrazložitve sodnikov), ponekod pa je za zagotavljanje občutka o seznanjenosti vključena tudi tretja skupina akterjev, to so bila mnenja žrtev, njihovih sorodnikov, prič in odvetnikov. Med analiziranimi primeri je le v enem primeru vključeno mnenje kriminologa, katerega kratko misel so predstavili v eni povedi v prispevku o streljanju na nemški šoli (V42), kar pa seveda ne omogoča predstavitev širšega znanstvenega pogleda na kriminaliteto oziroma samo dejanje. Izsledki te raziskave se skladajo z zaključki raziskave o poročanju New York Timesa in Washington Posta o kriminaliteti (Buckler, Griffin in Travis, 2008), da novinarski diskurz kriminalitete ne vključuje mnenj strokovnjakov s tega področja. Kot je ugotovila že

Vodopivčeva (1997), se njihovi pogledi ne ujemajo s pogledi medijskih odbiralcev. Cilja obeh skupin sta namreč različna in (lahko) tudi izključujoča. Raziskovalci si želijo oblikovati čim bolj realna pojasnila za določene pojave, medijski odbiralci pa zagotoviti čim večji delež občinstva in čim večje dobičke. Med akterji, ki jim je le izjemoma omogočen aktiven dostop do medijskega diskurza (so pa osrednji predmet pasivnega dostopa v obliki slik, opisa njihovih dejanj in njih samih itd.), so v ospredju osumljenci/obtoženci/obsojenci. Če so njihove besede vključene v novinarski tekst, se novinarji do njih praviloma opredelijo in jih dopolnijo s svojimi komentarji, sami odločajo, katere besede bodo izbrali in kako jih bodo umestili v celotno novico. Če skušamo poročanje medijev o kriminaliteti umestiti v družbenokulturne okoliščine in skušamo odkriti družbeni kontekst, lahko zaključimo, da v člankih ni mogoče zaznati podrobnejše razlage vzrokov za kazniva dejanja, predstavitev vpliva socialnih dejavnikov, da nista predstavljena socialni položaj storilcev in ozadje njihove (domnevne) vključitve v kazniva dejanja.

5 Zaključna diskusija

Na podlagi teoretičnih ugotovitev in zaključkov, predstavljenih v raziskavi novinarski diskurz kriminalitete, lahko potrdimo, da je medijska slika kriminalitete resnično popačena – tako v kvantitativnem kot kvalitativnem pogledu. Razhajanje je prisotno v izbiranju dogodkov, ki jih mediji objavijo, načinu njihove predstavitve ter identificiranih in predstavljenih vzrokih za kriminaliteto. Mediji izbirajo ekstremne oblike kriminalitete, ki pa v celoti vseh storjenih kaznivih dejanj predstavljajo le majhen delež, in jim namenijo večino pozornosti. Med analiziranimi časopisoma (Slovenske novice in Delo) obstajajo sicer razlike in tudi skupne značilnosti pri poročanju o kriminaliteti. Ugotovljene skupne točke poročanja o kriminaliteti med obema časopisoma so poročanje o skrajnih primerih kaznivih dejanj, prevlada uradnih virov, odsotnost glasu strokovnjakov (sociologov, kriminologov), osredotočenost na nasilje, kriminaliteto, povezano z drogami, predstavljanje nacionalnih globalnih novic (tj. kriminalitete v tujini, ki nima neposrednega vpliva na družbene razmere pri nas), spodbujanje nestrpnosti in oblikovanje predsodkov. Pri poročanju o kriminaliteti se analizirana časopisa razlikujeta v jeziku, ki je uporabljen v prispevkih, izboru dogodkov, uporabljenem slikovnem materialu, vsebini in obsegu naslovov, vsebini prve strani časopisa, novinarskih komentarjih itd. Za Slovenske novice je značilen tabloidni pristop predstavljanja kriminalitete, ki vključuje obsežno poročanje o skrajnih primerih nasilja (zlasti umorih), spolnih zlorabah in drugih oblikah kriminalitete v družini. Slovenske novice poročajo o takšnih oblikah kriminalitete tako doma kot tudi v tujini. Časopis Delo o teh kaznivih dejanjih piše v drugačnem slo-

gu in manjšem obsegu, pozornost pa so osredotočili tudi na druge oblike kriminalitete (socialno odklonskost, gospodarsko kriminaliteto itd.). Če ugotovitve o novinarskem diskurzu kriminalitete v analiziranih časopisih primerjamo s teoretičnimi ugotovitvami o poročanju medijev o kriminaliteti, lahko ugotovimo, da se večina ugotovitev potrdi, do odstopanja pa prihaja pri v tujini ugotovljenem poudarku o poročanju o kriminaliteti, kjer se storilec in žrtev med seboj nista poznala. Takšne oblike kriminalitete pri nas ne pritegnejo posebne medijske pozornosti, saj je za novinarski diskurz značilno ravno obratno – posebna pozornost je namenjena kriminaliteti v družini. Dodatno odstopanje je mogoče opaziti tudi v veliki pozornosti slovenskih medijev, namenjeni premoženjski kriminaliteti (vlomom, tatvinam, tihotapljenju cigaret itd.), kaznivim dejanjem v prometu (prometne nesreče s smrtnim izidom, prometne nesreče, storjene pod vplivom alkohola, objestna vožnja itd.) in kriminaliteti, povezani z drogo, ki jih tuji raziskovalci niso posebej izpostavljali.

Primerjava med obema časopisoma kaže na različen pristop pri poročanju o kriminaliteti (in tudi na določene skupne značilnosti), pri čemer verjetno ni naključje, da je časopis, ki uporablja bolj senzacionalističen pristop, hkrati tudi najbolj bran časopis v Sloveniji. Glavni vzrok za opisani specifični način poročanja o kriminaliteti pri obeh časopisih (in tudi drugih medijih) izhaja iz tržne naravnosti medijskih organizacij, ki kljub pomembni vlogi v družbi delujejo le kot eno izmed podjetij na gospodarskem trgu (Habermas, 2006: 24). Kot vsako podjetje sledijo najprej primarnemu cilju v gospodarstvu, tj. ustvariti čim večji dobiček. Vsebine tako prilagajajo zahtevam občinstva, saj na medijskem trgu velja pravilo – večji je delež občinstva, višji so prihodki in dobički (Grossberg, Wartella, Whitney, 1998: 107). Kot pravita Curran in Seaton (1993: 4) v knjigi z naslovom *Moč brez odgovornosti* (orig. *Power Without Responsibility*), imajo mediji mogočno moč, ki pa je bolj kot kdaj koli prej moč brez odgovornosti. Lastniki medijskih hiš se niso pripravljene odpovedovati dobičkom, posledično pa uredniki in novinarji niso pripravljene na etično samoomejevanje oziroma jim to ni dopuščeno – če smo natančni, se samoomejevanje dogaja, vendar ravno v smeri zagotavljanja vsebin, ki prinašajo večji delež občinstva in večje dobičke. Zaradi tega postajajo sužnji rezultatov meritev deleža občinstva (Bourdieu, 1998: 27), podrejeni se morajo pritiskom oglaševalcev, interesom lastnikov in vedno znova odkrivati načine, kako zagotoviti maksimalen delež občinstva. Eden izmed njih je tudi predstavljeni specifičen način poročanja o kriminaliteti. Vodilni v medijskih hišah so ugotovili, kakšne vsebine privlačijo najširše občinstvo, poleg tega pa istovrstno prilagajajo svoje izdelke oziroma vsebine tudi posameznim kategorijam občinstva. Analizirana časopisa predstavljata potrditev te ugotovitve, saj gre – kot je že iz analize poročanja o kriminaliteti razvidno – za dva konceptualno in vsebinsko

različna časopisa, ki jih občinstvu ponuja ista medijska hiša (v analiziranem primeru Delo, d. d.). Takšen pristop namreč omogoča pokrivanje širšega deleža občinstva in s tem povečanje dohodkov.

Ugotovljeni načini poročanja analiziranih časopisov potrjujejo van Dijkovo (1995b: 20; 2001: 356) ugotovitev o tem, da imajo družbene elite nadzor nad medijskim diskurzom. Mediji so v zahodnem svetu prevzeli vlogo navideznega družbenega kritika, vendar je njihova kritika omejena. Najširša omejitev je prisotna na ideološkem področju, kjer mediji ne delujejo kot kritiki temveč zagovorniki obstoječega kapitalističnega sistema, katerega sestavni del so prav medijska podjetja. Čeprav je časopis Delo sicer namenil nekaj pozornosti tudi t. i. socialni odklonskosti (na primer prispevki V69, 56, 57), ki bi jo lahko vključili med družbene poglede na kriminaliteto, zastopane zlasti med kritičnimi (neo)marksističnimi kriminologi, njihovo pisanje ni predstavljalo resne kritike ureditve, temveč le epizodno opozarjanje na težave in predstavljanje podobe o »slabem jabolku v dobrem sadovnjaku«. Če skušamo odkriti manifestne in latentne implikacije predstavljenega novinarskega diskurza o kriminaliteti, lahko ugotovimo, da je manifestno predvsem oblikovanje dihotomičnega razmerja med slabim in dobrim. Slabo predstavljajo storilci kaznivih dejanj, zlasti fizičnega nasilja, dobri pa so tisti, ki se z njimi »borijo«, in tudi njihove žrtve. Medijsko predstavljeni primeri so namreč vzeti iz družbenega konteksta in prikazujejo osamljene epizodne primere kriminalitete, za katero so – kot je mogoče prebrati iz medijev – krivi (le) storilci. Latentna implikacija takšnega poročanja pa je sprejemanje prikazane medijske realnosti kot zrcalne družbene slike in temu ustrezna identifikacija dejavnikov ogrožanja, s tem pa lahko pritrđimo Althusserjevi (2000) ugotovitvi, da mediji delujejo kot ideološki aparat države. Ljudje zaznavamo medijsko najbolj izpostavljena kazniva dejanja kot tista, ki nas tudi najbolj ogrožajo, tistih, o katerih se ne poroča, pa sploh ne opazimo ali jih ne zaznavamo kot grožnje in odklonskost (izkoriščanje delavcev, plačna razmerja v podjetjih, onesnaževanje okolja in posledično ogrožanje ljudi, neracionalne prioritete porabe davkoplačevalskega denarja, nelegitimna, vendar legalna privatizacija družbenega premoženja itd.).

Ta prispevek zaključujemo s pozivom, da medijska realnost ne sme biti to, kar Berger in Luckmann (1966/1991: 37) imenujeta vsakodnevna realnost, ki jo posameznik samoumevno jemlje kot realnost in ne zahteva njene dodatne verifikacije. Kot pravi Koširjeva (2003: 47), je enako kot odgovornost urednikov pomembna tudi odgovornost naslovnikov. Ti morajo biti *medijsko pismeni*, kar pomeni, da morajo biti sposobni izbirati kakovostne informacije, jih analizirati in osmišljati v smiselno celoto, o medijskih vsebinah, kanalih in lastnikih morajo kritično razmišljati (Erjavec, 2000; Poler

Kovačič, 2005: 233). Povedano z drugimi besedami, *do medijske realnosti moramo vzpostaviti distanco, jo skušati izzvati in verificirati*. To lahko storimo z analizo alternativnih virov, preverjanjem informacij, vključevanjem strokovne literature ter dodajanjem logičnega premisleka k objavljenim vsebinam. Takšen pristop moramo sprejeti tako pri spremljanju medijskih novic o kriminalitetu in tudi na drugih področjih.

Literatura

1. Althusser, L. (2000). **Izbrani spisi**. Ljubljana, Založba *cf.
2. Baudrillard, J. (1998). **The Consumer Society: Myths and Structures**. London, Sage.
3. Berger, P., Luckmann, T. (1966/1991). **The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge**. London, Penguin Books.
4. Blumer, J. G., Gurevitch, M. (1982/2005). The Political Effects of Mass Communication. V Gurevitch, M., Bennett, T., Curran, J., Woollacott, J. (ur.), **Culture, Society and the Media**. London, New York, Routledge.
5. Bourdieu, P. (1998). **On Television and Journalism**. London, Pluto Press.
6. Bučar Ručman, A. (2009). Okoljska kriminaliteta skozi pogled zelene kriminologije. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, let. 60, št. 2, str. 118–130.
7. Bučar Ručman, A., Meško, G. (2006). Presentation of Police Activities in the Mass Media. **Varstvoslovje**, let. 8, št. 3/4, str. 223–234.
8. Buckler, K., Griffin, T., Travis, L. F. (2008). Criminologists as »Bencwarmers«: The Exclusion of Egghead from Crime News Discours. **Southwest Journal of Criminal Justice**, let. 5, št. 1, str. 4–21.
9. Buzan, B., Weaver, O., Wilde, J. (1998). **Security: A New Framework for Analysis**. London, Lynne Rienner.
10. Curran, J., Seaton, J. (1993). **Power without Responsibility: The Press and Broadcasting in Britain**. London, Routledge.
11. Dobovšek, B. (2005). Korupcija in neformalne mreže v Sloveniji. V Meško, G., Pagon, M., Dobovšek, B. (ur.), **Izzivi sodobnega varstvoslovja**. Ljubljana, Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
12. Dragoš, S. (2004). Islamofobija na Slovenskem. V Trplan, T., Autor, S., Kuhar, R. (ur.), **Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti 03. Poroči se, kdor se more**. Mirovni inštitut, Ljubljana.
13. Erjavec, K. (2000). Medijska pismenost kot pogoj uspešne politične socializacije. **Teorija in praksa**, let. 37, št. 4, str. 672–685.
14. Erjavec, K., Hrvatina, B. S., Kelbl, B. (2000). **Mi o Romih**. Ljubljana, Mirovni inštitut.
15. Erjavec, K., Poler Kovačič, M. (2009). New Configuration of Borders – New Division of Europe? Media Representation of Slovenia's Accession to the Schengen Regime. **Društvena istraživanja**, let. 18, št. 6, str. 957–975.
16. Eschholz, S. (2003). Crime on television: Issues in criminal justice. **Journal of the Institute of Justice and International Studies**, št. 2, str. 9–18.
17. Fairclough, N. (1995). **Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language**. London, Longman.
18. Ferrell, J., Hayward, K., Young, J. (2008). **Cultural Criminology: An invitation**. London, Sage.
19. Fiske, J. (1999). **Television Culture: Popular Pleasures and Politics**. London, Routledge.
20. Foucault, M. (1969/2001). **Arheologija vednosti**. Ljubljana, Studia Humanitatis.
21. Foucault, M. (1991). **Discipline and Punish – The Birth of the prison**. London, Penguin Books.
22. Galtung, J., Ruge, M. (1973). Structuring and Selecting News. V Cohen, S., Young, J. (ur.), **The Manufacture of News: Deviance, Social Problems and the Mass Media**, str. 62–73. London, Constable & Co.
23. Giddens, A. (1991). **Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age**. Cambridge, Polity Press.
24. Grossberg, L., Wartella, E., Whitney, D. C. (1998). **Media Making – Mass Media in a Popular Culture**. Thousand Oaks, Sage.
25. Habermas, J. (2006). **Political Communication in Media Society – Does Democracy Still Enjoy an Epistemic Dimension? The Impact of Normative Theory on Empirical Research**. Plenary Address for 2006 International Communication Association Conference, Dresden, Germany. Dobljeno 9. februarja 2008 na http://www.icaahdq.org/Speech_by_Habermas.pdf
26. Hagan, F. E. (2003). **Research Methods in CJ and Criminology**. Allyn and Bacon, Boston.
27. Hall, S. (1982/2005). The Rediscovery of 'Ideology': Return of the Repressed in Media Studies. V Gurevitch, M., Bennett, T., Curran, J., Woollacott, J. (ur.), **Culture, Society and the Media**. London, Routledge.
28. Hansen, A., Cottle, S., Negrine, R., Newbold, C. (1998). **Mass Communication Research Methods**. London, Macmillan Press.
29. **Homicide Trends in the U.S. (2010)**. Dobljeno 9. septembra 2010 na <http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/homicide/multiple.cfm>
30. Jewkes, Y. (2004). **Media and Crime**. London, Sage.
31. Kalin Golob, M., Poler Kovačič, K. M. (2005). Med novinarskim stilom in etiko: senzacionalizem brez meja. **Družboslovne razprave**, let. XXI, št. 49/50, str. 289–303.
32. Katz, E., Lazarsfeld, P. F. (1955/1999). Osebni vpliv. **Komunikološka hrestomatija 2. Razvoj empirične komunikologije v ZDA**. Ljubljana, FDV.
33. Katz, J. (1987). What Makes Crime "News"? **Media, Culture and Society**, št. 9, let. 1987, str. 47–75.
34. Košir, M. (2003). **Surovi čas medijev**. Ljubljana, FDV.
35. Kuhar, R. (2006). Manjšine v medijih. V **Mediji za državljane**. Ljubljana, Mirovni inštitut.
36. Luhmann, N. (2000). **The Realyty of the Mass Media**. Cambridge, Polity Press.
37. Luthar, B., Jontes, D., Šadl, Z. (2006). **Medijske reprezentacije družinskega nasilja**. Ljubljana, FDV. Dobljeno 25. septembra 2010 na http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/r_medijske_reprezentacije_druz_nasilja.pdf
38. Mast, J. (2009). New Directions in Hybrid Popular Television: A Reassessment of Television Mock-documentary. **Media, Culture & Society**, 31 (2): 231–250.
39. McCombs, E. M., Shaw, L. D. (1972). The Agenda Setting Function of Mass Media. **Public Opinion Quarterly**, št. 36, str. 76–184.
40. McCombs, M. (2004). **Setting the Agenda – The Mass Media and Public Opinion**. Cambridge, Polity Press.
41. McQuail, D. (1983). **Mass Communication Theory: An Introduction**. London, Sage.
42. McQuail, D., Windahl, S. (1993). **Communication Models – For The Studies of Mass Communication**. London, Longman.
43. Meško, G. (2006). **Kriminologija**. Ljubljana, FVV.
44. Meško, G. (2000). Miti o kriminalitetu v ZDA. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo Vol. no. 51 (4): 305 – 313**.

45. Meško, G., Umek, P., Gorenak, V., Dobovšek, V., Kolenc, T., Mikulan, M., Žaberl, M. (2000). **Strah pred kriminaliteto, policijsko preventivno delo in javno mnenje o policiji**. Ljubljana, Visoka policijsko-varnostna šola.
46. Morton, R. J., Hiltz, M. A. (2008). **Serial Murder: Multi-Disciplinary Perspectives for Investigators**. Quantico, The National Center for the Analysis of Violent Crime (FBI).
47. **Nacionalna raziskava branosti 2009** (2009). Dobljeno 12. januarja 2010 na <http://www.nrb.info/prispevki/NRB%2009%20Q2%20UNION%2027.07.09.ppt>
48. Palmer, J. (1998). News Production. V Briggs, A., Cobley, P. (ur.), **The Media: An Introduction**. Harlow, Longman.
49. Pečar, J. (1981). »Ekološka« kriminaliteta in kriminologija. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, let. 31, št. 1, str. 33–45.
50. Pečar, J. (1993). Nasilje in prisila. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, let. 44, št. 1, str. 34–48.
51. Pečar, J. (1999). Pomisleki ob letošnjem poročanju o lanskem kriminalu. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, let. 50, št. 3, str. 240–242.
52. Perloff, R. M. (1998). **Political Communication: Politics, Press, and Public in America**. New Jersey, Cleveland State University.
53. Petrovec, D. (2001a). Slovenski mediji in kultura (ne)nasilja. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, let. 52, št. 4, str. 303–313.
54. Petrovec, D. (2001b). **Nasilje v medijih**. Ljubljana, Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
55. Petrovec, D. (2003). **Mediji in nasilje: Obseg in vpliv nasilja v medijih v Sloveniji/Violence in the Media: The Extent and the Influence of Violence in the Media in Slovenia**. Ljubljana, Mirovni inštitut.
56. Pfeiffer, C., Windzio, M., Kleimann, M. (2005). Media Use and its Impacts on Crime Perception, Sentencing Attitudes and Crime Policy. **European Journal of Criminology**, let. 2, št. 3, str. 259–285.
57. Poler Kovačič, M. (2005). **Kriza novinarske odgovornosti**. Ljubljana, FDV.
58. **Politbarometer, april 2008** (2008). Center za raziskovanje javnega mnenja. Dobljeno 27. decembra 2009 na http://www.cjm.si/sites/cjm.si/files/file/raziskava_pb/pb4_08.pdf
59. Pratt, J. (2007). **Penal Populism**. London, Routledge.
60. Quinney (1970/2001). **The Social Reality of Crime**. New Jersey, Transaction Publishers.
61. Reiner, R. (1997). Media Made Criminality: The Representation of Crime in the Mass Media. V Maguire, M., Morgan, R., Reiner, R. (ur.). **The Oxford Handbook of Criminology – Second Edition**. Oxford, Oxford University Press.
62. Roberts, J. V., Stalans, L. J., Indermaur, D., Hough, M. (2003). **Penal Populism and Public Opinion: Lessons from Five Countries**. New York, Oxford University Press.
63. Sket, I. (1991). Kriminaliteta in drugi odklonski pojavi v tisku. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, let. 42, št. 1, str. 27–38.
64. Surette, R. (1998). **Media, Crime and Criminal Justice: Images and Realities**. Belmont, Wadsworth.
65. Van Dijk, T. A. (1995a). The Interdisciplinary Study of News as Discourse. V Jensen, K. B., Jankowski, N. W. (ur.), **A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research**, str. 108–121. New York, Routledge.
66. Van Dijk, T. A. (1995b). Aims of Critical Discourse Analysis. **Japanese Discourse**, št. 1, let. 1, str. 17–28. Dobljeno 15. maja 2010 na: <http://www.discourses.org/OldArticles/Aims%20of%20Critical%20Discourse%20Analysis.pdf>
67. Van Dijk, T. A. (1996). Discourse, Power and Access. V Caldas-Coulthard, R. C., Coulthard, M. (ur.), **Texts and Practices. Readings in Critical Discourse Analysis**. London, Routledge. Dobljeno 15. maja 2010 na <http://www.discourses.org/OldArticles/Discourse,%20power%20and%20access.pdf>
68. Van Dijk, T. A. (2001). Critical Discourse Analysis. V Tannen, D., Schiffrin, D., in Hamilton, H. (ur.), **Handbook of Discourse Analysis**, str. 352–371. Oxford, Blackwell. Dobljeno 14. maja 2010 na <http://www.discourses.org/OldArticles/Critical%20discourse%20analysis.pdf>
69. Van Dijk, T. A. (2005). **Racism and Discourse in Spain and Latin America**. Amsterdam, John Benjamins Publishing.
70. Vodopivec, K. (1997). Kriminaliteta: mediji in raziskovalci. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, let. 48, št. 3, str. 307–308.

Viri

- V1: Lopovščine se pri nas izplačajo. Slovenske novice, 31. marec 2009, str. 11.
- V2: Madžari kradejo po Sloveniji. Slovenske novice, 14. marec 2009, str. 10.
- V3: Serijski morilec še vedno straši. Slovenske novice, 6. julij 2009, str. 7.
- V4: Romun kradel. Slovenske novice, 8. julij 2009, str. 11.
- V5: Goljufivi Romuni. Slovenske novice, 29. avgust 2009, str. 11.
- V6: V Torinu odkrili dve pošasti v isti družini. Slovenske novice, 30. marec 2009, str. 9.
- V7: Sestrinega fanta je ubil maščevalni brat. Delo, 24. januar 2009, str. 7.
- V8: Morilci še varni pred dosmrtno. Slovenske novice, 21. januar 2009, str. 4.
- V9: Socialni delavec zadavil 30 žensk. Slovenske novice, 5. maj 2009, str. 8.
- V10: Obsodili romunske prodajalce prstanov. Delo, 21. februar 2009, str. 8.
- V11: Strto srce netilo požare? Slovenske novice, 10. maj 2003, str. 4.
- V12: Starejšemu bratu osem, mlajšemu pet let zapora. Delo, 20. junij 2009, str. 8.
- V13: Samo eden je bil brez policijske kartoteke. Delo, 5. maj 2009, str. 8.
- V14: Štirikratni umora v Severni Karolini. Slovenske novice, 14. marec 2009, str. 7.
- V15: Stradal in jedel mamo. Slovenske novice, 12. november 2009, str. 7.
- V16: Morilec odmetaval ude. Slovenske novice, 1. april 2009, str. 7.
- V17: Odvetnik v komi dobil tudi brce? Slovenske novice, 22. september 2009, str. 5.
- V18: Poplava laži za konec sojenja. Slovenske novice, 23. januar 2009, str. 5.
- V19: Utrujeni kot psi, njega pa več ni. Slovenske novice, 16. junija 2009, str. 3.
- V20: Dve beli krstici v svežem grobu. Slovenske novice, 1. april 2009, str. 3.
- V21: Mislejeva trdi, da ni morilka. Slovenske novice, 2. april 2009, str. 3.
- V22: Ustreljen, razkosan, skuhan, zabetoniran. Slovenske novice, 17. junij 2009, str. 8.
- V23: Sumljiva smrt brata in sestrice. Slovenske novice, 30. marec 2009, str. 3.
- V24: Mama zadušila Emo in Matjaža. Slovenske novice, 31. marec 2009, str. 3.

- V25: Sežanska sociala na medije in očeta. Slovenske novice, 24. september 2009, str. 3.
- V26: Oče umorjenih otrok obtožuje. Slovenske novice, 12. november 2009, str. 3.
- V27: Tožilstvo zahteva 30 let zapora. Slovenske novice, 1. april 2009, str. 5.
- V28: Dobil je 20 let, ker je še mlad. Slovenske novice, 3. april 2009, str. 3.
- V29: Morilcu staršev najvišja kazen? Slovenske novice, 27. avgust 2009, str. 5.
- V30: Mištrafovič se je sprijaznil z 20 leti. Slovenske novice, 22. september 2009, str. 5.
- V31: So morilca Perića res izsiljevali? Slovenske novice, 25. avgust 2009, str. 10.
- V32: Periću potrdili 30 let zapora. Slovenske novice, 29. avgust 2009, str. 4.
- V33: Perić pretepel izsiljevalca. Slovenske novice, 24. december 2009, str. 4.
- V34: Ustrelil je ženo in taščo. Slovenske novice, 21. december 2009, str. 3.
- V35: Morilec se je hotel ustreliti. Slovenske novice, 22. december 2009, str. 3.
- V36: Razsekali me bodo na kose in zakopali. Slovenske novice, 17. julij 2009, str. 5.
- V37: Ženo imel dve leti v zamrzovalniku. Slovenske novice, 8. oktober 2009, str. 8.
- V38: Arnes, simbol družinskega nasilja. Slovenske novice, 20. februar 2009, str. 5.
- V39: Verin morilec beži že 10 let. Slovenske novice, 24. avgust 2009, str. 3.
- V40: Bele krste otrok morilskih staršev. Slovenske novice, 31. marec 2009, str. 4.
- V41: Bomba za sodnika, kemični v tožilca. Slovenske novice, 11. november 2009, str. 5.
- V42: »Jutri boste slišali o meni«. Delo, 13. marec 2009, str. 32.
- V43: Prizori groze v idiličnem mestu. Delo, 12. marec 2009, str. 24.
- V44: Žensko je divje zabadal z nožem. Delo, 29. avgust 2009, str. 28.
- V45: Medvedjev priznal obstoj političnih umorov. Delo, 30. marec 2009, str. 20.
- V46: V Rusiji vlada »cenzura kalašnikovke«. Delo, 22. januar 2009, str. 28.
- V47: Ljubljanske barabe. Slovenske novice, 14. november, str. 10.
- V48: Na atenskih ulicah spet tekla kri. Delo, 18. junij 2009, str. 28.
- V49: Je v dvorani morilec Ivane Hodak? Delo, 23. september 2009, str. 28.
- V50: Krogle iz brzostrelke pokosile deset ljudi. Delo, 12. marec 2009, str. 24.
- V51: Londonski City zavzeli protestniki. Delo, 2. april 2009, str. 6.
- V52: Ahmadinedžad slavi, teheranske ulice gorijo. Delo, 15. junij 2009, str. 8.
- V53: Protesti se razraščajajo, režim pa stopnjuje pritisk. Delo, 19. junij 2009, str. 6.
- V54: Ob vsakem neredu »udari z vso močjo!«. Delo, 7. maj 2009, str. 6.
- V55: Krvavi nemiri na zahodu Kitajske. Delo, 7. julij 2009, str. 24.
- V56: Neplačane prispevke za pokojnine bo vendarle poravnala država. Delo, 23. september 2009, str. 3.
- V57: Za bolne starostnike, ki že zdaj nimajo ustrezne zdravstvene oskrbe, ni denarja. Delo, 22. september 2009, str. 4.
- V58: Čezatlantski most še naprej razkopano gradbišče. Delo, 2. april 2009, str. 6.
- V59: Varnostnik ubit z več strelji. Slovenske novice, 20. januar 2009, str. 3.
- V60: Morilca staršev pred sodniki oblile solze. Delo, 1. april 2009, str. 7.
- V61: Umor v jeseniškem lokalu 1001 noč. Delo, 11. julij 2009, str. 8.
- V62: Strelav na voznika avtobusa se ne spominja. Delo, 6. maj 2009, str. 7.
- V63: Sedem let zapora za strele na voznika. Delo, 29. avgust 2009, str. 8.
- V64: Potrjena 20-letna zaporna kazen za dvojni umor. Delo, 22. september 2009, str. 10.
- V65: Je roke nad otroka dvignila njuna mati? Delo, 31. marec 2009, str. 8.
- V66: Po umoru staršev dobil priložnost, da začne znova. Delo, 3. april 2009, str. 8.
- V67: Vse jasnejše ozadje dvojnega umora. Delo, 2. april 2009, str. 7.
- V68: Rebeka po ropu spi s palico. Slovenske novice, 14. marec 2009, str. 4.
- V69: Ljudem zmanjkuje za hrano. Delo, 20. februar 2009, str. 4.

Media reports on crime in Slovenia

Aleš Bučar Ručman, Senior Lecturer in Criminology, Faculty of Criminal Justice and Security,
University of Maribor, Kotnikova 8, 1000 Ljubljana, Slovenia.

Crime, its perpetrators and criminal justice agencies draw the attention of the wider public. The link between the public (audience), the phenomenon of crime, perpetrators, criminal justice and correctional institutions is mostly established through the media. However, the media reality of crime is constructed and disfigured in qualitative and quantitative aspects. Theoretical findings are complemented by the use of qualitative and quantitative analysis of two daily newspapers: Slovenske novice and Delo. Research reveals different approaches in newspaper reports about crime. Crime represents a considerably higher proportion of content of Slovenske novice, in which particular emphasis is given to physical violence, especially extreme cases of violence and domestic violence and abuse. The analysed newspapers also differ in the use of language, selection of events, photo elements used in articles, the content and extent of titles, the content of the newspaper's front page, journalists' comments etc. Common aspects of newspaper reporting about crime are reports on extreme cases of crime, over-representation of official sources, an absence of expert opinions (sociologists, criminologists), a focus on physical violence, crimes connected to drugs, representation of national global news, the encouragement of intolerance and creation of prejudice.

Key words: media, crime, journalistic discourse, critical discourse analysis

UDC: 343.3/.7 : 070 (497.4)